

BS/142/2012

**POCZUCIE WPŁYWU NA SPRAWY
PUBLICZNE I ZAANGAŻOWANIE
OBYWATELSKIE**

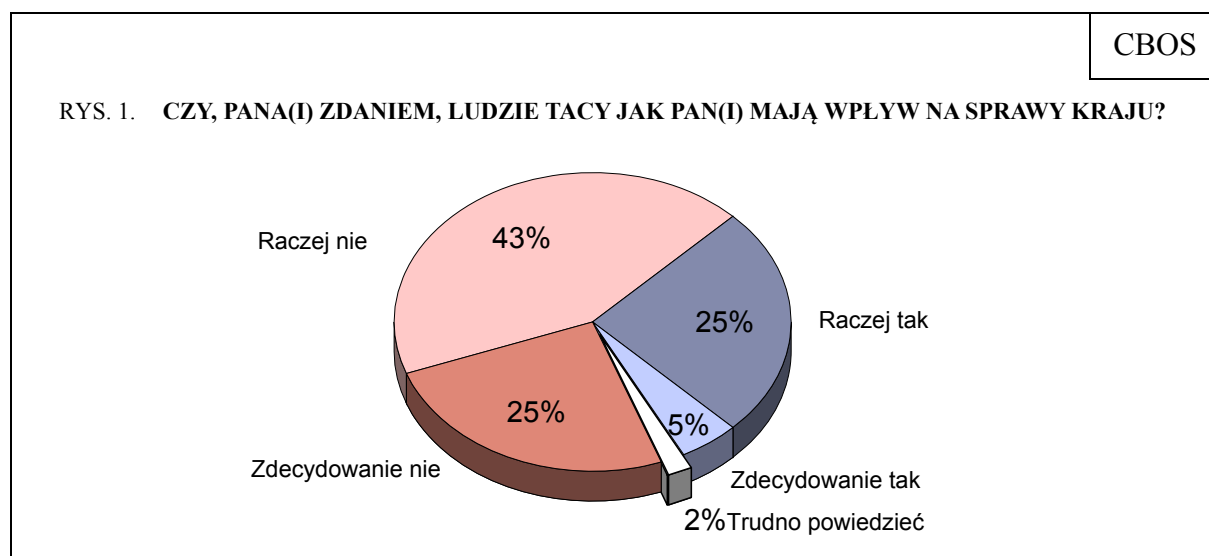

Znak jakości przyznany CBOS przez Organizację Firm Badania Opinii i Rynku
11 stycznia 2012 roku

Fundacja Centrum Badania Opinii Społecznej
ul. Żurawia 4a, 00-503 Warszawa
e-mail: sekretariat@cbos.pl; info@cbos.pl
<http://www.cbos.pl>
(48 22) 629 35 69

W jednym z ostatnich badań¹ sprawdzaliśmy, jaki jest zasięg poczucia wpływu na sprawy publiczne. Interesowały nas opinie na temat możliwości kształtowania tego, co dzieje się zarówno w skali kraju, jak i w bliższym otoczeniu respondentów – w ich mieście czy gminie. Ponadto chcieliśmy się dowiedzieć o zaangażowaniu Polaków w różne formy aktywności obywatelskiej.

O wpływie zwykłych ludzi na sprawy kraju przekonana jest blisko jedna trzecia ankietowanych (30%), natomiast większość (68%) wyraża przeciwną opinię.

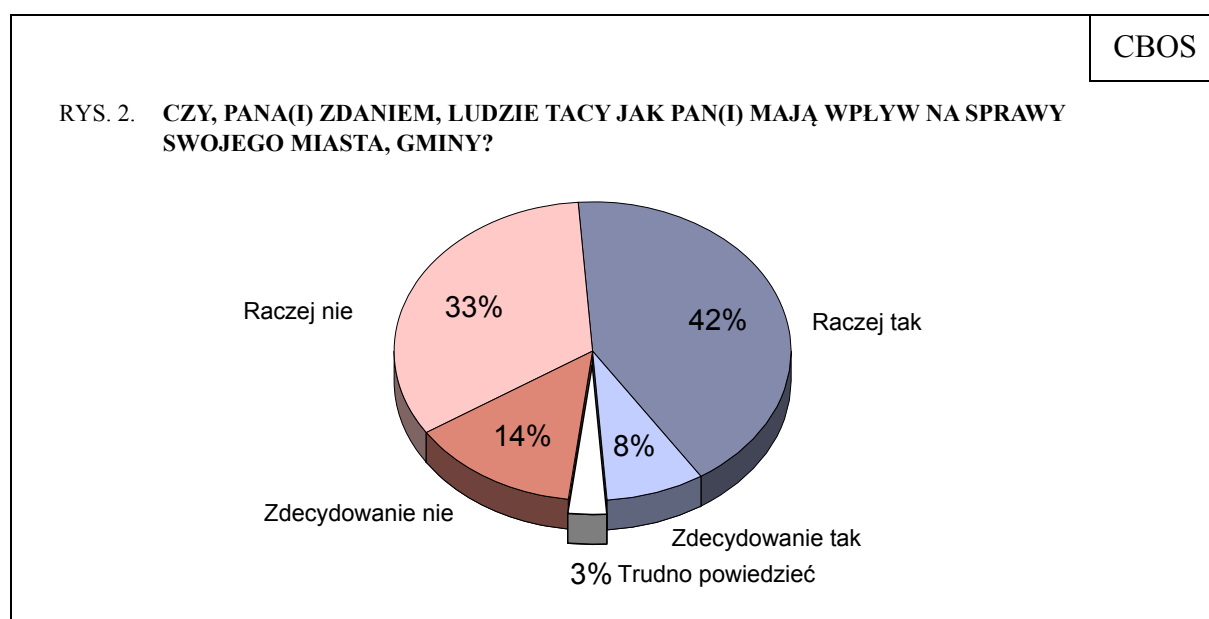
Poczucie wpływu na sprawy kraju dość systematycznie rosło od początku lat 90. do roku 2008. W kolejnych pomiarach deklarowało je od jednej czwartej do ponad jednej trzeciej badanych, co w porównaniu z wynikami z lat 1992–1993 należy uznać za znaczącą, pozytywną zmianę. Obecnie nieco mniej osób niż dwa lata temu twierdzi, że to, co się dzieje w kraju, zależy od nich.

¹ Badanie „Aktualne problemy i wydarzenia” (268) przeprowadzono w dniach 5 – 16 września 2012 roku na liczącej 985 osób reprezentatywnej próbie losowej dorosłych mieszkańców Polski.

Tabela 1

Czy ludzie tacy jak Pan(i) mają wpływ na sprawy kraju?	Wskazania respondentów według terminów badań									
	VI '92	VII '93	X '97	V '99	V '04	I '07	I '08	I '09	IX '10	IX '12
	w procentach									
Tak	7	10	19	11	15	24	30	25	36	30
Nie	91	86	76	87	83	73	65	72	60	68
Trudno powiedzieć	2	4	5	2	2	3	5	3	4	2

Poczucie wpływu na sprawy lokalne, tzn. swojego miasta lub gminy, jest częstsze niż na sprawy kraju. Deklaruje je połowa badanych (50%), a nieznacznie mniejsza grupa (47%) wskazuje na jego brak.

W ciągu ostatnich dwóch lat zasięg poczucia wpływu na sprawy lokalne w zasadzie się nie zmienił, ale w stosunku do lat 90. jego wzrost jest spektakularny.

Tabela 2

Czy ludzie tacy jak Pan(i) mają wpływ na sprawy swojego miasta, gminy?	Wskazania respondentów według terminów badań								
	VI '92	X '97	V '99	V '04	I '07	I '08	I '09	IX '10	IX '12
	w procentach								
Tak	16	26	25	34	42	39	42	52	50
Nie	79	69	73	63	54	58	55	45	47
Trudno powiedzieć	5	5	2	3	4	3	3	3	3

Poczuciu wpływu na sprawy kraju, a także na sprawy miasta czy gminy sprzyja młodszy wiek, wyższe wykształcenie, zamieszkiwanie w największych aglomeracjach, wysokie dochody na osobę w gospodarstwie domowym oraz dobra sytuacja materialna. Relatywnie częściej niż inni deklarują je respondenci należący do takich grup zawodowych, jak kadra kierownicza i specjaliści z wyższym wykształceniem, prywatni przedsiębiorcy, a także – jeśli chodzi o poczucie wpływu na sprawy gminy – rolnicy.

Przeświadczenie o możliwości oddziaływania na sprawy kraju jest powiązane z udziałem w wyborach parlamentarnych. Po pierwsze, osoby deklarujące głosowanie w ostatnich wyborach do Sejmu i Senatu częściej od niegłosujących mają poczucie wpływu na sprawy publiczne. Po drugie, respondenci przekonani, że sytuacja w kraju zależy od nich, częściej niż niemający takiego poczucia twierdzą, że uczestniczyliby w potencjalnych wyborach parlamentarnych.

Tabela 3

Czy brał(a) Pan(i) udział w wyborach do Sejmu i Senatu 9 października 2011 roku?	Czy ludzie tacy jak Pan(i) mają wpływ na sprawy kraju?		
	Tak	Nie	Trudno powiedzieć
	w procentach		
Tak	32	66	2
Nie	23	75	2

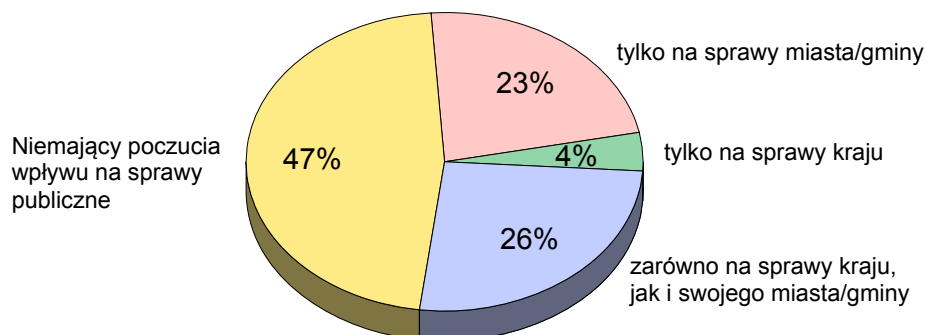
Tabela 4

Czy ludzie tacy jak Pan(i) mają wpływ na sprawy kraju?	Gdyby w najbliższą niedzielę odbywały się wybory do Sejmu i Senatu, to czy wziął(ę)by Pan(i) w nich udział?		
	Na pewno wziął(ę)by w nich udział	Na pewno nie wziął(ę)by w nich udziału	Nie wiem, czy wziął(ę)by w nich udział
	w procentach		
Tak	73	17	10
Nie	52	30	17

Pominięto „trudno powiedzieć”

W ujęciu syntetycznym zasięg poczucia wpływu na sprawy publiczne można przedstawić następująco. Blisko połowa Polaków (47%) uważa, że od ludzi takich jak oni nie zależy ani to, co się dzieje w skali ogólnopolskiej, ani na poziomie lokalnym. Jedna czwarta badanych (26%) ma poczucie wpływu zarówno na sprawy kraju, jak i miasta czy gminy, nieznacznie mniejsza grupa (23%) – wyłącznie na to, co dzieje się w ich miejscowości, natomiast nieliczni (4%) – tylko na sytuację w kraju.

RYS. 3. BADANI UWAŻAJĄCY, ŻE LUDZIE TACY JAK ONI MAJĄ WPLYW:

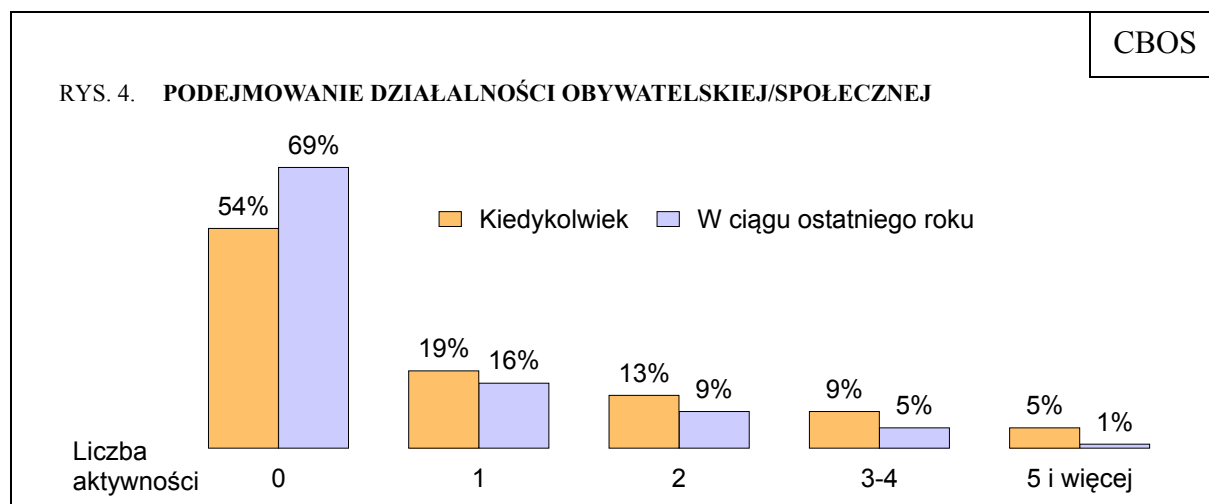

Badanym przedstawiliśmy listę różnych form działalności obywatelskiej oraz społecznej prosząc, aby określili, w które z nich angażowali się w ciągu ostatniego roku lub jeszcze wcześniej. Najwięcej osób (27%) ma doświadczenia z przekazywaniem lub zbieraniem pieniędzy na działalność społeczną, w tym jedna piąta (19%) – robiła to w ostatnim roku. Co czwarty ankietowany (25%) podpisał petycję w jakiejś sprawie – mniej więcej połowa tej grupy (13%) w ciągu ostatniego roku, a pozostali (12%) dawniej. Jedna ósma badanych (12%) uczestniczyła w spotkaniu lub zgromadzeniu politycznym, w tym zaledwie 3% w ostatnim roku. Co dziesiąty respondent (10%) bojkotował lub celowo kupował pewne produkty z powodów politycznych, etycznych bądź ze względu na ochronę środowiska. Tyle samo osób (10%) kontaktowało się lub próbowało się skontaktować z politykiem, urzędnikiem administracji państwowej w celu wyrażenia swoich poglądów. Co czternasty badany (7%) brał udział w demonstracji, ale tylko nieliczni (2%) w ciągu ostatniego roku. Zbliżona grupa respondentów (6%) uczestniczyła w internetowym forum o tematyce politycznej. Co dwudziesty (5%) kontaktował się z mediami lub występował w mediach po to, by wyrazić opinię w jakiejś sprawie. Tylko nieliczni (2%) przekazali bądź zbierali pieniądze na działalność polityczną.

Tabela 5

Czy w ciągu ostatniego roku lub może wcześniej:	Tak, w ciągu ostatniego roku	Tak, ale wcześniej niż w ciągu ostatniego roku	Nie	Trudno powiedzieć
	w procentach			
– przekazał(a) Pan(i) pieniądze lub zbierał(a) fundusze na działalność społeczną	19	8	73	0
	27			
– podpisał(a) Pan(i) petycję	13	12	74	1
	25			
– uczestniczył(a) Pan(i) w spotkaniu bądź zgromadzeniu politycznym	3	9	88	0
	12			
– bojkotował(a) lub celowo kupował(a) Pan(i) pewne produkty z powodów politycznych, etycznych bądź ochrony środowiska	7	3	89	1
	10			
– kontaktował(a) się Pan(i) lub próbował(a) się Pan(i) skontaktować z politykiem lub urzędnikiem administracji państwowej w celu wyrażenia własnych poglądów	4	6	90	0
	10			
– brał(a) Pan(i) udział w demonstracji	2	5	93	0
	7			
– uczestniczył(a) Pan(i) w internetowym forum politycznym bądź grupie dyskusyjnej	3	3	94	0
	6			
– kontaktował(a) się Pan(i) z mediami lub występował(a) Pan(i) w mediach w celu wyrażenia własnych poglądów	2	3	95	0
	5			
– przekazał(a) Pan(i) pieniądze lub zbierał(a) fundusze na działalność polityczną	1	1	97	0
	2			

Można powiedzieć, że ponad połowa Polaków (54%) nigdy nie angażowała się w żadną z powyższych form działalności obywatelskiej, a ponad dwie trzecie (69%) nie wykazało inicjatywy w tym względzie w ostatnim roku. Co piąty badany (19%) deklaruje zaangażowanie w jedną formę działalności, co ósmy (13%) – w dwie, co jedenasty (9%) – w trzy lub cztery, a co dwudziesty (5%) w pięć lub więcej działań.

Niemal wszystkie wymienione formy aktywności częściej niż inni podejmowali respondenci z wyższym wykształceniem, mieszkańcy największych miast, badani uzyskujący najwyższe dochody *per capita*.

Tabela 6

		Uczestniczący	
		kiedykolwiek w przynajmniej jednej formie działalności obywatelskiej/społecznej	w ciągu ostatniego roku w przynajmniej jednej formie działalności obywatelskiej/społecznej
		w procentach	
Wykształcenie	Podstawowe	23	13
	Zasadnicze zawodowe	31	20
	Średnie	54	37
	Wyższe	72	53
Miejsce zamieszkania	Wieś	35	23
	Miasto do 20 tys.	43	26
	20-100 tys.	53	34
	101-500 tys.	52	36
	501 tys. i więcej mieszkańców	64	53
Dochody na jedną osobę	Do 500 zł	39	27
	501-750	40	24
	751-1000	46	30
	1001-1500	50	32
	Powyżej 1500 zł	63	46
Ogółem		46	31

Aktywność obywatelska przekłada się na poczucie wpływu na sprawy publiczne. Większość osób zaangażowanych przynajmniej w jedną formę działalności wyraża przekonanie, że to, co dzieje się w wymiarze lokalnym i/lub krajowym, zależy od ludzi takich jak oni, natomiast wśród nieangażujących się ponad połowa neguje istnienie takiego wpływu.

Tabela 7

Liczba podejmowanych form działalności	Badani uważający, że ludzie tacy jak oni mają wpływ na sprawy kraju i/lub miasta, gminy	Badani niemający poczucia wpływu na sprawy publiczne	
	w procentach		
0	44	56	
1	56	64	44
2	69		31
3-4	67		33
5-8	72		28
			36

Blisko jedna trzecia Polaków deklaruje, że ma poczucie wpływu na sprawy kraju, a połowa – na sprawy lokalne, tj. swojego miasta, gminy. Mimo że w ciągu ostatnich lat zasięg poczucia wpływu na sprawy publiczne zmieniał się w niewielkim stopniu, w stosunku do lat 90. różnica jest znacząca – od tego czasu wyraźnie przybyło osób świadomych takiego oddziaływania.

Przekonanie, że od zwykłych ludzi zależy to, co się dzieje w kraju lub w ich miejscowości, wyraźnie wiąże się z angażowaniem się w różne formy działań obywatelskich i społecznych. Doświadczenia w tym zakresie ma niemal połowa respondentów, a około jednej trzeciej w ciągu ostatniego roku angażowało się w działalność obywatelską lub społeczną. Podejmowanie tego typu aktywności, podobnie jak przekonanie o poczuciu wpływu na sprawy publiczne, jest częstsze wśród badanych lepiej wykształconych, mieszkańców największych miast oraz respondentów o wysokich dochodach na osobę w gospodarstwie domowym.

Opracował
Michał FELIKSIAK

Tabela 1

		Czy, Pana(i) zdaniem, ludzie tacy jak Pan(i) mają wpływ na sprawę kraju?			Liczba osób
		Tak	Nie	Trudno powiedzieć	
		%	%	%	
Ogółem		30	68	2	985
Płeć	Mężczyźni	32	65	3	469
	Kobiety	28	70	2	516
Wiek	18-24 lata	42	53	5	123
	25-34	37	60	2	202
	35-44	32	66	2	161
	45-54	29	70	1	152
	55-64	20	77	3	194
	65 lat i więcej	21	77	2	154
Miejsce zamieszkania	Wieś	26	71	3	374
	Miasto do 20 tys.	25	71	3	150
	20-100 tys.	32	67	1	190
	101-500 tys.	33	65	2	168
	501 tys. i więcej mieszk.	39	59	1	104
Wykształcenie	Podstawowe	23	72	4	192
	Zasadnicze zawodowe	23	75	2	257
	Średnie	30	69	2	346
	Wyższe	45	53	2	191
Grupa społ.-zaw. pracujący	Kadra kier., spec. z wyższym wyksz.	45	51	4	93
	Średni personel, technicy	27	73		42
	Pracownicy adm.-biurowi	30	70		49
	Pracownicy usług	36	63	1	66
	Robotnicy wykwalifikowani	31	69		118
	Robotnicy niewykwalifik.	28	64	8	47
	Rolnicy	25	75		58
	Pracujący na własny rach.	41	59		46
Bierni zawodowo	Renciści	22	73	5	73
	Emeryci	20	77	3	201
	Uczniowie i studenci	44	51	5	74
	Bezrobotni	29	67	4	55
	Gospodynie domowe i inni	23	77		63
Pracuje w:	inst. państw., publicznej	34	66		123
	spółce właścicieli prywatnych i państwa	31	67	3	79
	sekt. pryw. poza rolnict.	37	60	3	243
	prywatnym gosp. rolnym	26	73	1	59
Dochody na jedną osobę	Do 500 zł	29	68	3	140
	501-750	30	64	6	120
	751-1000	27	72	1	142
	1001-1500	31	67	2	155
	Powyżej 1500 zł	37	62	1	176
Ocena własnych war. mater.	Złe	15	83	2	173
	Średnie	26	72	2	432
	Dobre	40	56	3	380
Udział w prakt. religijnych	Kilka razy w tygodniu	23	72	5	49
	Raz w tygodniu	32	65	3	445
	1-2 razy w miesiącu	27	71	2	134
	Kilka razy w roku	28	72	0	204
	W ogóle nie uczestniczy	29	68	3	153
Poglądy polityczne	Lewica	27	70	3	148
	Centrum	33	66	1	335
	Prawica	33	66	1	276
	Trudno powiedzieć	22	71	6	226

Tabela 2

		Czy, Pana(i) zdaniem, ludzie tacy jak Pan(i) mają wpływ na sprawy swojego miasta, gminy?			Liczba osób
		Tak	Nie	Trudno powiedzieć	
		%	%	%	
Ogółem		50	47	3	985
Płeć	Mężczyźni	51	45	4	469
	Kobiety	48	49	3	516
Wiek	18-24 lata	60	36	4	123
	25-34	60	35	5	202
	35-44	57	41	3	161
	45-54	47	51	2	152
	55-64	41	55	4	194
	65 lat i więcej	33	64	3	154
Miejsce zamieszkania	Wieś	52	45	3	374
	Miasto do 20 tys.	43	51	6	150
	20-100 tys.	52	46	2	190
	101-500 tys.	42	54	4	168
	501 tys. i więcej mieszk.	58	42	1	104
Wykształcenie	Podstawowe	35	60	6	192
	Zasadnicze zawodowe	44	54	3	257
	Średnie	53	45	3	346
	Wyższe	67	30	3	191
Grupa społ.-zaw. pracujący	Kadra kier., spec. z wyższym wyksz.	70	29	1	93
	Średni personel, technicy	54	41	5	42
	Pracownicy adm.-biurowi	55	41	4	49
	Pracownicy usług	43	51	6	66
	Robotnicy wykwalifikowani	49	47	4	118
	Robotnicy niewykwalifik.	43	57	4	47
	Rolnicy	59	38	3	58
	Pracujący na własny rach.	62	37	2	46
Bierni zawodowo	Renciści	38	59	3	73
	Emeryci	37	59	4	201
	Uczniowie i studenci	64	32	5	74
	Bezrobotni	47	46	6	55
	Gospodynie domowe i inni	46	54	6	63
Pracuje w:	inst. państw., publicznej	56	41	3	123
	spółce właścicieli prywatnych i państwa	50	48	2	79
	sekt. prywat. poza rolnict.	56	41	3	243
	prywatnym gosp. rolnym	62	35	3	59
Dochody na jedną osobę	Do 500 zł	52	46	2	140
	501-750	52	45	3	120
	751-1000	49	48	2	142
	1001-1500	52	43	5	155
	Powyżej 1500 zł	58	41	2	176
Ocena własnych war. mater.	Złe	39	56	4	173
	Średnie	44	53	3	432
	Dobre	61	36	3	380
Udział w prakt. religijnych	Kilka razy w tygodniu	41	55	4	49
	Raz w tygodniu	52	44	4	445
	1-2 razy w miesiącu	53	45	2	134
	Kilka razy w roku	44	54	2	204
	W ogóle nie uczestniczy	50	45	5	153
Poglądy polityczne	Lewica	47	51	2	148
	Centrum	57	42	2	335
	Prawica	50	46	4	276
	Trudno powiedzieć	40	54	6	226